

SEITSMETEISTKÜMNES PÜHAPÄEV PÄRAST NELIPÜHA AD 2021

Jh 5:19–21 (Js 26:12–14.19 või 1Kn 17:17–24; Fl 1:20–26)

19 Siis Jeesus vastas neile¹: «Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, Poeg ei saa midagi teha iseenesest, Ta teeb vaid seda, mida näeb tegevat Isa, sest mida iganes Isa teeb, seda teeb ka Poeg.

20 Isa armastab ju Poega ning näitab Talle kõike, mida Ta ise teeb, ning tahab Temale näidata suuremaid tegusid, kui need on, nõnda et te seda panete imeks.

21 Sest nõnda nagu Isa äratab üles surnuid ja teeb elavaks, nõnda teeb ka Poeg elavaks, keda tahab.»

Sissejuhatus

Kiriku pärimuse järgi on neljanda evangeeliumi autoriks apostel Johannes, keda evangeeliumis endas nimetatakse «jüngriks, keda Jeesus armastas». Johannes pärines Galileast Betsaidast, ta oli Sebedeuse ja Saloome poeg ning apostel Jaakobus Vanema vend. Pärimuse järgi elas ta ainsana Jeesuse kaheteistkümnest apostlist kõrge vanaduseni ning suri loomulikku surma.

Evangeeliumi lõpul sõnastab autor ühemõtteliselt oma kirjatöö eesmärgi: «Jeesus tegi jüngrite ees veel palju muid tunnustähti, mida ei ole sellesse raamatusse kirja pandud, aga need on kirja pandud, et te usuksite, et Jeesus on Kristus, Jumala Poeg, ja et teil uskudes oleks elu Tema nimes.» (Jh 20:30j) Kirikuisad järeldavad sellest, et Johannese evangeelium on kirjutatud aasta 100 paiku², tükk aega pärast kolme esimest evangeeliumi, mida autor tundis ja mida ta pidas vajalikuks täiendada eeskätt õpetuslikult seisukohalt.

Erinevalt kolmest esimesest evangeeliumist, mis põhiosas keskenduvad Jeesuse avaliku tegevuse viimasele aastale ning kujutavad seda jätkuva teekonnana Galileast Jeruusalemma, kus «viiakse lõpule kõik see, mis prohvetid on kirjutanud Inimese Pojast» (Lk 18:31), kõneleb Johannes kolmest erinevast korrast, mil Jeesus Galileast Jeruusalemma rändas, ning kuigi on mitmeid teiste evangeeliumidega kattuvaid jutustusi, on umbes üheksa kümnendikku Johannese evangeeliumis esitatud materjalist selline, mida ei leia ülejäänud kolmest.

¹ EELK Kirikukäsiraamatu Lugemiste raamatus algab lugemine sissejuhatusena: «Jeesus ütles:...» Konteksti ja Jeesuse sõnade paremaks mõistmiseks on soovitatav sõnastada sissejuhatus näiteks nõnda: «Jeesus vastas Teda jumalateotuses süüdistavatele ja seetõttu tappa tahtvatele juutidele...» (vrd Jh 5:18 ja vt vastavat keelelist märkust)

² Uuemas kirjanduses on mitmeid autoreid, kes on Johannese evangeeliumi arvatava kirjutamisaja nihutanud märksa varasemaks, ajavahemikku aastast 40 kuni aastani 60.

Laias laastus jaguneb Johannese evangeelium kaheks suureks osaks, mida võiks pealkirjastada kui «Jeesus ja maailm» (Jh 1:19–12:36) ning «Jeesus ja Tema jüngrid» (Jh 13:1–21:25). Esimese osa raamistuseks on ühelt poolt üldine sissejuhatus kogu evangeeliumile (Jh 1:1–18) ning teiselt poolt pessimistlik kokkuvõte (Jh 12:37–50), milles tõdetakse, et «ehkki Jeesus oli nende silma all teinud nii suuri tunnustähti, ei uskunud nad siiski Temasse» (Jh 12:37).

Evangeeliumi keskseks teoloogiliseks teemaks on Selle tulemine, «kes tuleb ülalt» ja «on üle kõikide» (Jh 3:31) ning kes, olles «pärit Jumala juurest», «läheb tagasi Jumala juurde» (Jh 13:3). Just siin vastanduvad teravalt [vaenulik] maailm ja Jeesuse jüngrid, kusjuures tolle vaenuliku, jumalatu maailma esindajateks on paraku eeskätt need, kes peaksid olema Jumala omad ja kelle süü on seetõttu märksa rängem kui nende oma, kes on sündinud [vaimulikult] pimedana.³ Evangeeliumi proloogis väljendatakse seda sõnadega: «Ta tuli omade keskele, ent omad ei võtnud Teda vastu.» (Jh 1:11)

Vastandiks on need, kes Ta vastu võtavad – neile «andis Ta meelevalla saada Jumala lasteks» (Jh 1:12). Nagu Jumala igavene Sõna sai lihaks, sündides inimesena siia maailma, nii sünnivad Temas need, kes «usuvad Tema nimesse», igaveseks eluks. Jumala Poeg on tulnud alla maa peale (vrd nt Jh 6:33), et maapealsed võiksid Temas saada ülendatud taevasse. Temas on «taevas avatud» (vrd Jh 1:51) ning pärast oma ülestõusmist on Jeesus läinud taevasse, Isa juurde, tagasi, et seal omadele aset valmistada (Jh 14:2).

Kiriku traditsioon näeb Johannese evangeeliumi ka väga sakramentaalse tekstina: selle keskmes on algusest lõpuni nii ristimine kui armulaud⁴, millele lisandub jüngritele pattudest lahtimõistmise meelevalla andmine pärast Jeesuse ülestõusmist (Jh 20:22j).

Vähemalt analoogiana tuleb Johannese evangeeliumi ülesehitus meelde ka vanakirikliku jumalateenistuse jagunemist katekuumenite ja usklite missaks.⁵ Esimese osa kõrgpunktiks oleks sellise vaatlusviisi puhul pimedana sündinu tervendamine (Jh 9) kui ettevalmistus ristimiseks ning Laatsaruse ülesäratamine surnuist (Jh 11) kui ristimise võrdpilt, mille kommentaariks sobivad Jeesuse poolt veidi hiljem öeldud sõnad: «Tõesti, tõesti, ma ütlen teile, kui nisuiwa ei lange maasse ega sure, siis see jääb üksi, aga kui see sureb, siis see kannab palju vilja. Kes oma elu armastab, see kaotab selle, ja kes oma elu vihkab selles maailmas, see hoiab selle igaveseks eluks. Kes tahab mind teenida, peab järgnema mulle, ja kus olen mina, sinna saab ka mu teenija.» (Jh 12:24–26) Evangeeliumi teine osa – usklite missa võrdpildina – keskendub viimasel õhtusöömaajal kõneldule ja toimunule, risti ja ülestõusmise müsteeriumile ning uuele elule, mis ulatub ajast igavikku (vrd Jh 21:22j).

³ Vrd Jh 9:41: «Kui te oleksite pimedad, ei oleks teil pattu. Aga et te nüüd ütlete: «Meie näeme», siis jääb teie patt teile.»

⁴ Kuigi Johannese evangeelium ei too erinevalt kolmest esimesest evangeeliumist meieni Püha Õhtusöömaaja kirjeldust.

⁵ See seletaks ka – arkaandistsipliini silmas pidades –, miks Johannes ei kirjelda Püha Õhtusöömaaga.

Igal juhul tuleb Johannese evangeeliumi lugedes ja tõlgendades pidada meeles ühelt poolt pidevat vastuolu Jeesuse ja Tema omade ning vaenuliku, jumalatu maailma vahel, ning teiselt poolt seda, et evangeeliumis avalduvad usutõed Jeesuse, Jumala lihaksaanud Sõna kohta kõnelevad samaaegselt ka nendest, kes nagu Temagi «ei ole sündinud verest, ei liha tahtest, ei mehe tahtest, vaid Jumalast» (Jh 1:13).

Keelelisi märkuseid

Siis...vastast neile – ἀπεκρίνατο οὖν...καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς – sõnasõnalt: «Siis/seepeale [Jeesus] vastas ja ütles neile» või: «Seevastu [Jeesus] ütles neile»⁶. Sõna ἀποκρίνομαι – «vastama», «vastust andma» – kannab endas teatavat lõplikkust ja vastandumist. Sõna aluseks olev verb κρίνω tähendab «eristama», «eraldama», «[läbi] uurima», «otsustama», «kohut mõistma».

Jeesus – ὁ Ἰησοῦς – nimi Ἰησοῦς tuleneb heebrea nimest יְהוֹשֻׁעַ ja tähendab «JHWH on pääste», «JHWH päästab».

Tõesti, tõesti – ἀμήν ἀμήν – sõna ἀμήν tuleneb heebrea sõnast אָמֵן – «amen», «tõesti», «sündigu nõnda».⁷

Ei saa – οὐ δύναται – sõna δύναμαι tähendab «võimeline olema», «suuteline olema», «[millekski piisavat] jõudu omama»⁸ –, niisiis oleks õigem tõlkida «ei suuda» või «ei ole võimeline».

Teha – ποιεῖν – sõna ποιέω tähendab «tegema», «teostama», ka «looma».⁹

Seda teeb ka Poeg – ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ – võiks tõlkida ka «neid [asju] teeb Poeg samal viisil/samamoodi» või «neid [asju] teeb ühtlasi [ka] Poeg».¹⁰

⁶ S.t Jeesuse sõnad on otseselt seotud eelnevaga, mille teadmine on nende sõnade mõistmiseks hädavajalik.

⁷ On oluline tähele panna, et Jeesus ei oota mitte kuulajate «aamenit» kinnituseks oma sõnade tõesusele, vaid alustab olulisi sõnavõtte ise «aameniga», nõnda nii oma sõnade tõesust kinnitades kui oma jumalikku meeleva demonstreerides.

⁸ Muuhulgas tuleneb siit ka lõhkeainet tähistav sõna «dünaamiit».

⁹ Muuhulgas on siit pärit ka sõna ποίημα – «teos», «poeem» –, nt Ef 2:10: «Sest meie oleme Tema teos...», mida võiks tõlkida ka: «Meie oleme Tema loome...» või: «Meie oleme Tema poeem...»

¹⁰ S.t Poeg mitte ei jäljenda Isa, vaid Isa teod on ühtlasi (samal ajal) Poja teod ja Poja teod on ühtlasi (samal ajal) Isa teod. Selline tõlgendusviis on kooskõlas kiriku traditsioonilise kolmainsusõpetusega, mille kohaselt kõik pühima Kolmainsuse Temast endast väljapoole suunatud teod on alati kõigi kolme jumaliku isiku ühised teod, kuigi lihtsama mõistmise huvides on tavaks mõnede nendest omistamine konkreetsetele isikutele (nt Isa – Looja, Poeg – Lunastaja, Püha Vaim – Pühitseja).

Armastab – φιλεῖ – sõna φιλέω tähistab eeskätt taolist armastust, mille puhul meeldivuse või loomuliku kiindumusega millessegi või kellessegi kaasneb valiku tegemine ning mille juurde kuulub loomuomasena vastuarmastus[e ootus].

Näitab – δείκνυσιν – sõna δεικνύω tähendab «näitama», «esile tooma», «nähtavaks tegema», «kätte osutama», ka «[millegi kohta] tõestust/kinnitust andma».

Tegusid – ἔργα – sõna ἔργον tähendab «tegevus», «ettevõtmine», «töö», «[teatava töö teostamiseks] tehtav».

Panete imeks – θαυμάζετε – sõnasõnalt: «võiksite imeks panna». Sõna θαυμάζω tähendab «imestama», «imeks panema», ka «imetlema».

Äratab üles – ἐγείρει – sõna ἐγείρω tähendab «üles tõstma», «üles äratama», ka «tõusma», «üles tõusma», «ärkama».

Surnuid – τοὺς νεκροὺς – sõna νεκρός – «surnu» – etümoloogia viitab väidetavalt kadumisele või hajumisele (haihtumisele), seega võiks selle vasteks sobida ka «kadunu/kadunuke».

Teeb elavaks – ζωοποιεῖ – sõna ζωοποιέω – «elavaks tegema» – koosneb sõnadest ζῶον – «elusolend»¹¹ – ja ποιέω – «tegema».

Tahab – θέλει – sõna θέλω tähendab «tahtma», «kavatsema», «[midagi] otsustanud olema», ka «heaks arvama»

Sisuline analüüs

Johannese evangeeliumi viies peatükk algab Jeesuse saabumisega Jeruusalemma ja kolmkümmend kaheksa aastat haige olnud mehe tervendamisega Betsata tiigi ääres. Nii seda lugu ennast kui sellele järgnenud Jeesuse kõnet lugedes on ilmselge, et Jeesus nägi tolles mehes midagi märksa enam kui vaid kedagi, kes oli olnud pea kogu oma elu füüsiliselt haige ning keda Tal oli võimalik puhtinimlikult aidata.¹²

¹¹ Samast tüvest pärinev sõna ζωή tähistab elu ja elus olemist pigem abstraktselt, erinevalt sõnast βίος, mis tähistab enamasti konkreetselt kellegi [elatud] elu (Uues Testamendis sageli ka elatist ja eluhüvesid). Niisiis on ζωή «elu minus», βίος aga «minu elu».

¹² Kuigi ka inimlik külg on siin äärmiselt oluline, sedagi kahes mõttes (kahjuks ei tule see välja viimastes eestikeelsetes tõlgetes). Haige ütleb Jeesusele: κύριε ἄνθρωπον οὐκ ἔχω ἵνα ὅταν παραχθῆ τὸ ὕδωρ βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν – sõnasõnalt: «Issand, mul ei ole *inimest*, kes, kui vett segatakse, heidaks mind tiiki.» (Jh 5:7) Tolle mehe ümber oli palju inimesi, kuid ainult üks *inimene*, kes oli valmis Teda aitama – Jeesus Kristus, tõeline Jumal ja tõeline Inimene, Inimese Poeg, inimeseks saanud Jumal.

Juba sõnad, millega Jeesus tolle mehe poole pöördub ja mis Ta ütleb pärast tema tervendamist, näitavad, et siin on tegemist üsnagi mitmeplaanilise looga: «Kas sa *tahad* terveks saada?» (Jh 5:6) – «Vaata, sa oled saanud terveks. *Ära tee enam pattu*, et sinuga ei juhtuks midagi halvemat!» (Jh 5:14) Sellele lisaks ka aeg, mil too tervendamine toimus, ja tervendamise viis: tegemist oli hingamispäevaga ning Jeesus käskis mehel pärast tervekssaamist võtta oma kanderaam ja kõndida, s.t teha midagi, mis oli vähemalt näiliselt hingamispäeva käsu rikkumine: «Seepärast hakkasidki juudid Jeesust varitsema, et Ta oli seda teinud hingamispäeval.» (Jh 5:16)

Sellele etteheitele vastates annab Jeesus mõista sama, mida Ta ütleb sõnaselgelt ühes teises samasisulisel vaidluses – et «Inimese Poeg on hingamispäeva isand» (Mt 12:8 par) –, näidates samal ajal midagi veelgi põhjapanevamat. Nimelt ütleb Jeesus siin lause, mida juudid suurepäraselt mõistavad ja millele nad saavad reageerida – kuna nad ei usu Tema – ainult ühel viisil. Jeesus ütleb: «Minu Isa tegutseb tänini ja ka mina tegutsen.» Ja seepeale: «Siis otsisid juudid veel enam võimalust Teda tappa, sellepärast et Ta oli lisaks hingamispäeva rikkumisele nimetanud Jumala oma Isa olevat, tehes ennast Jumalaga võrdseks.» (Jh 5:17j)

Kolmkümmend kaheksa aastat haigena maas olnud mees kehastab kahtlemata mitte ainult üksikuid patuseid inimesi, vaid ühelt poolt kogu patust inimkonda, teisalt aga – esmapilgul esimese vastandina, tegelikult aga sellega täpselt samasuguses olukorras olevana – Seaduse ikke alla rõhutatud Jumala rahvast.

Muidugi ei ole mitte Jumal ega Tema Seadus see, mis oleks inimesed orjastanud – see on patt, mis valitseb «kuningana meie surelikus ihus» (Rm 6:12), kuni Kristus meid ei vabasta. Ning kuigi inimese tervendamine – ei patust ega haigusest – ole kellegi muu kui üksnes Jumala meelevallas, eeldab see siiski ka inimese tahet. Just seepärast küsib Jeesus tollelt haigelt mehelt, kas ta *tahab* terveks saada.

Nagu öeldud, mõistavad juudid õige pea üsna selgelt, mida Jeesus kõige sellega öelda tahab või vähemalt, millele Ta vihjab: nad saavad aru, et Ta «teeb ennast Jumalaga võrdseks».

Jeesus ei lükka seda süüdistust tagasi, vaid vastupidi, kinnitab, et nii ongi. Või õigemini, et tegelikult on asi veelgi «hullem»: Ta mitte ainult ei tee ennast Jumalaga «võrdseks», vaid väidab – hiljem juba sõnaselgelt –, et Tema ja Isa on üks (Jh 10:30).

See, kes on siin teinud midagi, mida juutide arvates ei tohi hingamispäeval teha, on sellisel juhul Isa, s.t Jumal ise – seesama Jumal, kes on hingamispäeva käsu andja ja isand. Kui Jeesus ütleb, et «Poeg ei saa midagi teha iseenesest» ning teeb «vaid seda, mida näeb tegevat Isa, sest mida iganes Isa teeb, seda teeb ka Poeg» (Jh 5:19), siis ei pea Ta silmas mitte seda, nagu Ta oskaks ja suudaks tegutseda vaid Isa jälgides ja

jäljendades, vaid seda, et on olemuslikult võimatu, et Poeg teeks midagi lahus Isast, ilma Isata, Isaga vastuolus olevat. Poja teod ongi Isa teod ja Isa teod on Poja teod: Isa ise tegutseb [siin maailmas] oma Poja läbi.

Et siin ei ole tegemist, nagu mõned kommentaatorid arvavad, tähendamissõnaga või üldtuntud pildiga, mis kõnelevat sellest, kuidas vanadel aegadel olid korraldatud isade ja poegade vahelised suhted¹³, vaid konkreetse tunnistusega Jumala olemusest ja jumalike isikute omavahelistest suhetest, seda kinnitavad originaaltekstis kasutatud määravad artiklid, mille eesti keeles puudumise korvavad suurepäraselt sõnade «Isa» ja «Poeg» suured algustähed.

Ka väljend «Isa armastab Poega» (Jh 5:20) tähistab siin sedasama: see kõneleb Isa ja Poja ühtekuuluvusest ning nende suhte vastastikkusest. Muidugi ütleb Jeesus sellega ka, et Ta ei tee midagi, mis oleks Jumala ja Tema tahtega vastuolus, aga Jeesuse tunnistus läheb palju kaugemale: Temas, Jumala ainusündinud Pojas, saavad nähtavaks – on juba nähtavaks saanud, saavad jätkuvalt ja senisest veelgi imelisemal viisil tulevikus – Jumala enda teod: «Teod, mis Isa mulle on andnud täide viia, needsamad teod, mida ma teen, tunnistavadki minust, et Isa on minu läkitanud.» (Jh 5:36); «Ma olen seda teile juba öelnud, aga teie ei usu. Teod, mida ma teen oma Isa nimel, needsamad tunnistavad minust.» (Jh 10:25)

Mitte Pojal pole vaja (olgu kinnituseks või eeskujuks) näha Isa tegusid, vaid inimestel on vaja õppida nägema Temas Isa tegusid. Nägema Temas igavese Isa ainusündinud Poega, Tema lihaksaanud Sõna, kelles on inimsilmale saanud nähtavaks Jumal, keda keegi ei ole iialgi näinud (vrd Jh 1:14.18). Jeesus ei vaja ühegi tunnistaja kinnitust ning seegi, millega Ta vastab neile, kes Teda süüdistavad, ei ole mõeldud mitte kaitsekõnena, vaid päästesõnumina, mis on suunatud neilegi, kes soovivad Tema surma: «Aga mina ei vaja mingit inimese tunnistust, vaid räägin seda selleks, et teie võiksite pääseda.» (Jh 5:34)

Midagi muud Jeesus ei taha ega tee: «Minu roog on see, et ma teen Selle tahtmist, kes mu on läkitanud, ja lõpetan Tema töö.» (Jh 4:34); «Ja minuga on Tema, kes minu on saatnud, Ta ei ole jätnud mind üksi, kuna ma teen alati seda, mis Talle meeldib.» (Jh 8:29)

Esimese ja kõige olulisema teona nimetab Jeesus surnute üles äratamist ja elavaks tegemist (Jh 5:21). Selleks Ta ongi ju tulnud – et «neil oleks elu, ja oleks seda ülirohkesti» (Jh 10:10). On ilmselt oluline tähele panna, et eelnevalt kolmkümmend kaheksa aastat

¹³ Nt Jukka Thurén: «Küllap tegemist on õigupoolest võrdumiga. Vana ühiskonna ametid ja ametisaladused pärandati sageli isalt pojale. Poeg päris isa ameti koos ametioskustega; isa näitas pojale – ja ainult talle –, kuidas kõike tehakse. Samasugune on Jumala ja Jeesuse suhe.» (Johannese evangeelium. Tallinn 2001. Lk 77)

maas lamanud haiget tervendades kasutas Jeesus sedasama verbi ἐγείρω – «üles tõusma»: «Tõuse üles, võta oma kandraam ja kõnni!» (Jh 5:8) Nagu eelnevalt märgitud, kehastab too mees kogu patust inimkonda, ja nii tähistab tema «üles tõstmine» ja «üles tõusmine» nii kogu inimkonna vabastamist patu orjusest (ja halvatusest) kui kogu inimkonnale töötavat pääsemist surmast ja üles tõusmist igaveseks eluks.¹⁴

Jeesus möönab küll veidi hiljem, et Isa on Talle andnud ka täieliku meelevald kohut mõista, kuid sellegi meelevald üle on kinnitus, et «Jumal ei ole läkitanud oma Poega maailma, et Ta kohut mõistaks maailma üle, vaid et maailm Tema läbi päästetaks» (Jh 3:17; vrd Jh 5:22–24).

Sõna ζωοποιέω – «elavaks tegema» – võiks tõlkida ka «elusolendiks tegema», ja sellisena meenutaks see üsna otseselt loomislugu: «Ja Issand Jumal valmistas inimese, kes põrm on, mullast, ja puhus tema ninasse eluhinguse: nõnda sai inimene elavaks hingeks.» (1Ms 2:7) Niisiis võime öelda, et Isa on andnud Pojale meelevald inimene – kadunud, pea olematusse haihtunud inimene – taas põrmust üles tõsta (ἐγείρω) ja jälle tõeliselt elavaks hingeks (või «elusolendiks») teha (ζωοποιέω).

See ongi too «veelgi suurem tegu», millele Jeesus Jh 5:20 vihjab ning mis sellisel viisil meenutab vana liturgilist palvet, mille üks variatsioonidest on: «Jumal, kes oled inimese imeliselt loonud ja veelgi imelisemalt lunastanud: aita meil patu ahvatlustele kindla meelega vastu seista, et võiksime pärida igavesed rõõmud meie Issanda Jeesuse Kristuse, Sinu Poja läbi, kes koos Sinuga elab ja valitseb Püha Vaimu ühtsuses, Jumal igavesest ajast igavesti.»

Et see «veelgi suurem tegu» teha ning nii ihulikult kui vaimulikult surnutele ja kadunutele uus ja igavene elu kinkida, selleks peab Jumala Poeg, kes on Elu ise, oma elu andma, nisuivana mulda kukkuma ja surema ning surnuist üles tõusma.

Kui Jeesus ütleb, et Poeg teeb elavaks, «keda tahab» (Jh 5:21), siis see ei tähista mitte meelevaldset või suvalist valikut, keda päästa ja keda mitte¹⁵, vaid seda, et Pojal on täielik meelevald elavaks teha ja [igavest] elu kinkida: «Otsekui Isal on elu iseendas, nõnda on Ta andnud ka Pojale, et elu on Temas endas.» (Jh 5:26) Veelgi enam: Tema ise ongi Elu (Jh 14:6) ning seda elu tahab Ta jagada kõigile ja kõigiga, kes Ta vastu võtavad, et «ükski, kes Temasse usub, ei hukkuks, vaid et tal oleks igavene elu» (Jh 3:16). Selleks on Isa oma ainusündinud Poja maailma saatnud – või veelgi täpsemalt väljendudes: selleks on Jumal ise Jeesuses Kristuses inimeseks saades siia maailma tulnud.

¹⁴ Muide, surnud ei ole mitte ainult need, kes on surnud füüsiliselt, vaid ka need, kes on surnud vaimulikult, ehk [Jumala jaoks] kadunud (vt keelelist märkust sõna «surnud» kohta).

¹⁵ Näiteks sarnaselt kalvinistlikule valeõpetusele kahekordsest predestinatsioonist.

Jutluseks

Seitsmeteistkümnennda pühapäeva teemaks pärast Nelipüha on kirikukäsiraamatu järgi «Jeesus annab elu». Arvatavasti tuleneb teema esimese lugemisaasta Evangeeliumist (Lk 7:11–16), mis kõneleb Naini noormehe surnuist äratamisest. Pühapäeva sissejuhatav tekst ütleb: «Pühapäeva piiblitekstides tuleb uuesti esile surma ja ülestõusmise teema. Jeesus on võitnud inimest ja kogu loodud rõhuva surma võimu. Seepärast on Jeesusesse uskujail lootus, mis kannab üle surma läve. Kord vabastatakse kogu loodu kaduvuse orjusest.»

Kolmanda lugemisaasta esimeseks lugemiseks on kas prohvetlik tänulaul (Js 26:12–14.19), milles Juuda rahvas väljendab oma lootust, et Jumal võib aidata ja päästa ning aitab ja päästabki ka pärast karistust, isegi väliselt lootusetuna näivas olukorras¹⁶, või lesknaise poja surnuist ülesäratamine prohvet Eelija poolt (1Kn 17:17–24).

Teise lugemisaasta Epistlis (Fl 1:20–26) arutleb apostel Paulus dilemma üle, kas pigem elada ihus või «lahkuda ja olla Kristusega, sest see on väga palju parem». Olulisim on Pauluse sõnul aga see, et ükskõik, kas ta elab või sureb, peasi, et Kristus saaks tema kaudu «täiesti avalikult ülistatud».

Nii esimene kahest valida antud Vana Testamendi lugemisest kui Epistel sobivad väga hästi kokku Evangeeliumiga, mille keskmes ei ole mitte niivõrd surnute üles äratamine ega igavene elu, kuivõrd Jumala resp. Jeesuse meelevald elu ja surma üle.

Evangeeliumi sõnum läheb sellest küll kaugemale, andes veelgi olulisemana tunnistust sellest, kes Jeesus on: et Ta on Jumala Poeg, kelles teostuvad ja saavad avalikuks Isa teod. Teisisõnu, et Ta on Isaga üks; et see, kui juudid süüdistavad Teda «enda Jumalaga võrdseks tegemises», polegi kaugel tõest, kuna Jeesus ongi lihaks saanud Sõna, inimeseks saanud Jumal. See on sama, mida Jeesus ütleb hiljem Filippusele: «Kes on näinud mind, see on näinud Isa.» (Jh 14:9)

Jeesus, Jumala lihaksaanud Poeg, ei ole tulnud millekski muuks kui selleks, et tõsta üles patu ja surma orjuses lamav inimene ning tuua ülestõusmine ja igavene elu kõigile, kes Temasse usuvad ja Ta vastu võtavad.

Jutluse võib ehitada üles näiteks järgmiste punktidenä:

1. Jeesus on tulnud, et tuua pääsemine, ülestõusmine, uus ja igavene elu kõigile, kes Temasse usuvad, Ta vastu võtavad ja Tema väes terveks saada tahavad (vrd Jh 5:6).

¹⁶ «Surnud ei ärka ellu, kadunud ei tõuse üles. Sest Sina nuhtlesid neid ja hävitasid nad ning kaotasid neist iga mälestuse... Aga sinu surnud ärkavad ellu, minu laibad tõusevad üles. Ärgake ja hõisake, põrmus lamajad! Sest sinu kaste on valguse kaste ja maa paiskab välja kadunud.» (Js 26:14.19)

Jeesus teeb elavaks kõik, «keda tahab» – kõik, kes on valmis selle anni Tema käest vastu võtma.

2. Selleks, et tervenemise ja igavese elu and Jeesuse käest vastu võtta, on vaja Teda tunnustada sellena, kes Ta on: Jumala Pojana, tõelise inimeseks saanud Jumalana, kelle tegevus mitte ainult ei ole kooskõlas Isa tahtega, vaid kelle teod ja sõnad ongi Isa enda teod ja sõnad, kuna «Isa armastab Poega ja on andnud Tema kätte kõik» (Jh 3:35) või pisut teisiti väljendudes: «Isa armastab ju Poega ning näitab Talle kõike, mida Ta ise teeb.» (Jh 5:20) Juudid tahtsid Jeesust tappa, kuna nad mõistsid [peaaegu] õigesti seda, kelleks Ta ennast tunnistas – kui me tõepoolest mõistame, et Jeesus mitte ainult ei taha «ennast Jumalaga võrdseks» teha, vaid ongi mitte lihtsalt Jumalaga võrdne, vaid Jumal, siis see peaks meid täitma aukartuse, armastuse ja tänulikkusega, kuna me mõistame ühtlasi, et kõik Tema sõnad on tõde ja seega on tõde ka see, et Ta ei taha kellegi hukkumist, vaid et kõik võiksid Tema läbi pääseda.
3. Meie elu, meie pääsemise hinnaks on see, et Jumala Poeg sureb meie eest. Juudid tahtsid Teda tappa, kuna pidasid Teda jumalateotajaks. Ta tapetigi, ja sellest «Jumala au päästmiseks» sooritatud suurimast jumalateotusest sai Tema jaoks ülendamine, mille kaudu Ta «tõmbas kõik enese juurde» (Jh 12:32). Ka siis, kui Jeesus pidi justkui andma aru neile, kes süüdistasid Teda erinevates pattudes, ei pühendunud Ta tegelikult mitte enda kaitsmisele, vaid tegi viimase hetkeni kõik, mis võimalik, et need, kes Teda kuulevad – ka need, kes Teda süüdistasid ja tappa tahtsid –, võiksid pääseda (vrd Jh 5:34). Ta andis kõik meie heaks.